

İNŞAAT

(Başararı 2. sayfada)

endüstriyel yapılar inşa ettiği için envanter özetine alınması sağlanamamış, fakat hesap yoluyla bu yatırımların sınırlarını kestirmek mümkün görülmüştür.

2. BUGÜNKÜ DURUM:

Geçmiş yıllarda resmi yatırımların yapı gruplarına göre yüzde dağılımı Tablo: 273 gösterilmiştir.

Resmi inşaat yatırımlarına ait ana inşaat malzemesi sarfiyatını hesaplamak için her müessesenin tesis ettiği yapılara ait genel ortalamayı temsil eden modelleri üzerinde çalışılmış ve modellerin birim boyutlarına düşen malzeme karakteristikleri bulunmuş, fiziki envanter bu karakteristiklerle karşılarak envanter karşılığı malzeme sarfiyatları elde edilmiştir. Elde edilen sonuca göre (1960 fiyatları ile) her 100 TL. lık mutlak inşaat yatırımda 45 kg. çimento, 48 kg. demir, 45 adet tuğla, 11,8 dsm² mamül kereste, 1 dm² pencere camı bulunmaktadır.

Özel sektöre ait bilgiler elde bulunmamakla beraber, çimento tüketimi istatistiklerini kullanarak, özel sektör ile resmi sektör arasındaki çimento tüketimi oranından yararlanılacağı düşünülmüştür. Bir bakıma inşaat teknolojisinde başka malzeme sarfiyatına ait kalemleri, çimento tüketimi ile ilgili görmek mümkün olduğundan, böyle bir varsayım özel sektördeki yapı malzemesi talep seviyelerinin hesabına imkân vermiştir. Ancak özel sektörde, profil demiri ana inşaat malzemesi olarak kullanılmadığından, bu varsayımın dışında bırakılmış, ayrıca hesap edilmiştir.

nik olmanın personel, 0,03 ü başka mühendislerdir. Bu duruma göre 1 milyon TL. lık inşaat yatırımda:

Mühendisler	0,75
2 nci derecede teknik elemanlar	1,14
Teknik olmanın idari personel	1,76

1 TL. lık mutlak inşaat yatırımdan genel ortalama olarak 0,26 TL. lık inşaat malzemesi, 0,53 TL. lık işçilik, 0,07 TL. akaryakıt, 0,14 TL. lık teknik hizmet, diğer gider ve kazanç hissesi vardır. Yatırım seviyesinin de işçilik göstermesi, inşaat sektöründe standart ve teknolojik kıstasları zorlayan bir duruma sebep olmaktadır. Kapasitenin üstünde yatırım yapılması halinde, meslekle ve teknik kıstaslarla ilgili olmanın zümreler inşaat sektöründe iş sahasına girmektedir. Ayrıca teknik eleman sıkıntısı da meydana geldiğinden bir yandan ücretler artmakta öte yandan teknik sorumlulukta azalmalar olmakta, personel hareketi fazla ücrete doğru yönelerek mevzuat dolayısı ile duruma uyabilen ve uymayan müesseseler arasında maliyet, kalite termin farkları doğmaktadır. Başlangıçta gözönüne alınan yatırım seviyeleri, bu farklar dolayısıyla sonuç olarak kapasitenin müsaade ettiği seviyeye inmektedir.

Kapasitenin altında yatırım yapılması halinde, işçi ücretleri düşmekte, meydana gelen boş kapasite dolayısıyla faiz ve idame giderleri ile amortisman külfetleri artmakta, rekabet sisteminin rasyonel olmayışı fazla tenzilat yapılmasına yol açtığından, sektöre yabancı olan teşeb-

tiyacı karşılamak üzere yüksek mühendis ve mühendislerin, tekniker ve formen gibi çalışmaları zorunludur. Bu zorunluk ciddi işgücü kaybı doğurduğu kadar, teknik gelişmeyi engellemekte, rasyonel ve ekonomik yöntemlerin teknolojiye girmesini güç hale getirmektedir. Bugün sektörde mesleki olarak teknik gelişme eğilimi yerine, bir ünvan yarışması vardır. Bunun sonucu olarak alt kademe ihtiyacı artarak devam etmektedir. Resmi sektörde genel olarak teknik hizmetlerin karşılığında tek ölçü birimi ücret olarak ifade edilmekte, ücret birimi ise, süre cinsinden ifade edildiğinden, verimli çalışma, liyakat, buluş kabiliyeti gibi özellikler ölçüsüz kalmaktadır. Bu gün ayrıca teknik personel için ilerleme imkânı idari mevkiye geçmeden mümkün olmaktadır. Kadroya bağlı terfi sistemi teknik gelişme ile tam bir çalışma halindedir.

İnşaat yapmak ve yaptırmak amacı ile kurulmuş resmi müessese ve teşekküller bütün teknik hizmetlerin hepsini bünyesinde toplamakta, kadro genişletmekte, genel masraflar artmaktadır. 1950 - 1960 yılları arasında, personel, kira, faiz akaryakıt gibi genel masraflar oranı aşağıda gösterilmiştir.

Genel masrafların yüzde 15 in üstünde oluşu, inşaatte verimliliği önemli derecede düşürücü bir rol oynamaktadır.

1950	1951	1952	1953	1954	1955
0.47	0.40	0.32	0.25	0.18	0.14
1956	1957	1958	1959	1960	
0.15	0.22	0.30	0.32	0.35	

Aynı yapı tipinde çeşitli teknik şartname ve kıstasların uygulanması halini de bugün standardizasyonu güçleştirici ve verimliliği azaltıcı bir engel saymak gerekmektedir.

İhalelerin 2490 sayılı Artırma Eksilme ve İhale Kanununa göre yapılmasının da sektörde maliyeti artırıcı, kaliteyi düşürücü ve inşaat süresini uzatıcı etkileri vardır. Bu kanunun ilgili maddesi en çok eksilme yapan teklif sahibinin seçtiği veya maddenin bu anlayışla uygulanması bir alışkanlık haline geldiği için, fazla indirim veya en ucuz teklif işlerin süruncemede kalmasına, hukuki anlaşmazlıkların doğmasına, ucuz teklif gibi görünüp pahaliya mal edilmesine sebep olmaktadır. Fazla indirim, keşif hatalarından da faydalanarak çoğunlukla hukuki anlaşmazlıkla kazanç sağlayacak gayriciddi firmaların ciddillerin yerini almasına sebebiyet vermektedir.

TABLO: 273 — Resmi inşaat yatırımları dağılımı (yüzde olarak)

Yıllar	Sosyal yapılar	Su ve tarım yapıları	Enerji yapıları	Endüstri yapıları	Ulaştırma yapıları
1950	13,5	10,3	8,5	25,0	43,0
1951	15,0	17,9	6,9	6,4	53,5
1952	10,1	19,1	12,5	7,8	49,0
1953	11,6	21,3	9,5	9,0	48,0
1954	13,2	19,8	17,8	11,8	43,5
1955	11,5	19,0	18,5	12,8	47,5
1956	6,9	8,5	31,5	12,3	41,5
1957	8,7	11,1	26,8	6,7	47,0
1958	13,7	18,0	18,5	9,8	38,8
1959	12,4	11,9	16,8	4,8	54,0
1960	13,6	15,0	14,0	11,0	47,8

İnşaat yapmak amacı ile kurulmuş resmi teşekkül ve müesseselerde her milyon TL. lık mutlak inşaat yatırımlarına 3,65 yürüttücü iş gücü personeli düşmektedir. Bunun 0,63 ü inşaat mühendisi ve mimar, 0,11 makine ve elektrik mühendisi, 0,60 tekniker ve desinatör, 0,52 si sürveyan ve formen, 1,76 sı idareci ve tek-

büs sahiplerine iş imkânı tanımakta, sonuç olarak kalite, maliyet ve termin farkları doğmaktadır. İnşaat sektöründe kapasite ile yatırım hacmi arasında belirli bir dengenin sağlanması gerekmektedir.

İnşaat sektöründe halen ikinci derecede teknik eleman ihtiyacı kendini önemle duyurmaktadır. Bu ih-

İnşaatlarda çoğunlukla hukuki anlaşmazlıkların doğması, iş bitmiş olduğu halde, işletmeye açılmasına engel olacak konuların ortaya çıkması, inşaat sektöründe yatırım hacmini önemli derecede daraltmaktadır. Bu durum sözleşme ve şartnamelerde idare ile firmaların sorumluluk derecelerini adil esaslar içinde açık olarak belirtilmemiş olmasından doğmaktadır.

Resmî inşaat sektöründe iş yap-tırma ve fiyat tesbit etme mekanizması, fiyat analizi cetvellerine dayanmaktadır. Ekonomi sağlıyan, hız artıran malzeme ve usuller bu cetvellere geç ve güç işlenebildiğinden hatta son on yıl içinde teknolojinin gelişmesine göre bu cetveller değişmediğinden, ağır ve pahalı inşaat sistemi halen devam etmektedir. Yeni yapı malzemesi ve usullerin yeterli piyasa denemesinden sonra sözleşme ve analizlere girmesi gereklidir.

3. TALEP PROJEKSİYON-LARI :

Plân döneminde yüzde 7 kal-kınma hızının gerçekleşebilmesi için yapılacak yatırımın gerektireceği ana inşaat malzemesi talep pro-jeksiyonları Tablo: 274 de gösteril-miştir.

TABLO : 274 — Ana inşaat malzemesi talep projeksiyonu

Malzeme	Birim	1963	1964	1965	1966	1967
Çimento	Bin ton	2425,0	2769,0	3036,0	3334,0	3593,0
Mamul kereste	Bin M3	646,0	735,0	810,0	885,0	945,0
Tuğla	Milyon tane	250,0	282,0	317,0	338,0	355,0
İnşaat demiri	Bin ton	295,0	340,0	375,0	420,0	455,0
Toprak kazısı	Milyon M3	61,5	69,5	76,5	84,5	88,5

4. YATIRIMLAR :

Yukarıdaki projeksiyona göre beş yıllık plân devresinde inşaat sektöründe yapılacak yatırımlar, toplam yatırımlarla karşılaştırılarak Tablo: 275 de gösterilmiştir.

TABLO : 275 — İnşaat yatırımları (milyon TL.) ()**

Yıllar	Toplam yatırım	İnşaat yatırımı
1962	8526,0	5403
1963	9504,7	6063
1964	10812,6	6947
1965	11958,6	7669
1966	13119,2	8313
1967	14240,8	8983

İnşaat sektöründe bugünkü or-ganizasyon değişmediği ve şartlar aynı kaldığı takdirde, sektörün kapasitesi bu yatırımları gerçekleştir-meğe elverişli değildir. Oysa inşaat sektörü, plân döneminde Tablo: 547 de belirtilen yatırım seviyelerini ger-çekleştirmek zorunda kalacağından kapasite artırıcı tedbirlerin ivedilikle alınması gerekli olacaktır. Tablo 274

ve 275 e göre üretim araçları geniş-leyeceğinden Tablo: 274 deki miktar-lar harcanmadığı takdirde, stok bi-rikmelerine sebep olacaktır. Yur-dumuzda Tablo: 275 de belirtilen toprak kazısını yapacak kapasitede kazı makine ve donatımı vardır. Bir yandan plânda belirtilen yatırım hacminin kullanılması öte yandan ana inşaat malzemesinde stok birik-meleri olmaması için aşağıdaki ted-birlerin alınması gereklidir.

5. TEDBİRLER :

a. Resmî inşaat sektöründe ge-nel idare harcamaları azaltılacaktır.

b. Maliyet muhasebesi uygulan-masına başlanacaktır.

c. Asgari idari personel kulla-nılacak, her milyon T. L. lık yatı-rımda 1,76 idari personel; 0,75 tek-nik personel hissesi tersine çevrile-cek-tir.

d. Teknik hizmetlerin verimlili-ğini artıran aşağıdaki tedbirler alın-a-cak-tır.

(1) Yüksek mühendis, mühendis, tekniker, formen dağılımı aşağıya doğru artış kaydetmesi gerektiğinden, belli seviyede tekniker yetiştir-mek için kurulan okullar kuruluş amaç ve standardını değiştirmeye-

cek, mesleki gelişim sonraki kade-medeki öğrenime imkân verecek, bu-na engel olan mevzuat değiştirile-cek-tir.

(2) Teknik gelişme imkânlarının sınırlı oluşu, teknik personelde fazla ücret eğilimi doğurduğundan ve bu-günkü mevzuat idari mevkie geç-mededen teknik alanda ilerlemeye mü-sait olmadığından bu sistem de-ğiş-tirilecek teknik unvan sistemi ihdas olunacaktır.

(3) Teknik hizmetlerin tümünü resmî müessese ve teşekküllerin kendi bünyesinde toplaması şart olmadığından, gittikçe genişleyen ve üretkenliği düşüren teorik ve şe-matik kadro ihtiyaçları tesbitinden kaçınılacak, serbest teknik büroların ve müşavirlik bürolarının gelişmesi desteklenecektir.

e. Bütün resmî müessese ve te-şekküllerin uyacağı modern inşaat tekniği ve anlayışına uygun, inşaatın en salim ve süratli metotlarla sağlam ve en iyi kalitede yapımını sağlayacak, idarelerle iş yapanların karşılıklı haklarını koruyacak, tip-nik şartname ve bunlara mümasil sözleşme, genel şartname, genel tek-

şartname ve standardlar tanzim ve tesbit edilecektir.

Bu cümleden olarak bütün imar müdürlüklerinin uygulayacakları i-mar yönetmeliğine ait müşterek esas-lar hazırlanacak, ayrıca bütün resmî müessese ve teşekküllerin uygula-yacağı bir koruyucu bakım ve onarım yönetmeliği hazırlanacaktır.

f. 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu bir an önce de-ğiş-tirilecektir. Bu kanunun yapılmasın-da Hazine menfaati ile hizmetin en iyi bir şekilde ve süratle ifası göz-önünde tutulacaktır.

g. Tatbikat projeleri hazır olma-dan ve inşaatla uygulanacak başlıca malzeme cinsleri tesbit edilmeden inşaat ihalesi emanat usulüyle dahi olsa yapılmayacaktır.

h. Bir işin geç, pahalı, anlaşmaz-lıkla bitirilmesinde idarenin haklı-lık ilkelerinden ayrılıp ayrılmadığı konusu kontrol edilecek ayrıca fir-malar için ciddi şekilde takip edilen sicil fişleri tutulacak, hukuki anlaş-mazlık kanalı ile kazanç yoluna gi-den firmalara iş verilmeyecektir.

Bu maksatla bir inşaat müteah-hitleri odası kurulacaktır.

j. İktisadî Devlet Teşekküllerini-n bünyesinde kurulmuş resmî inşaat şirketlerinin, piyasa şartları al-tında iş görmesi sağlanacak zararlar-ın müessese tarafından kapatılması sistemine engel olunacaktır.

k. Devletin sosyal ve hizmet bi-naları, inşaatın yapılacağı bölgenin özelliği gözönünde bulundurularak tek bir standartta yapılacak, bun-ların proje işleri tek elde toplanacak-tır.

1. Sigorta mevzuatı inşaat sek-törünün bünyesine uygun olarak düzenlenecektir.

4215 sicil numaralı üyemiz Mus-tafa Sayar'ın asker olduğu anlaşıldığından talebi ve mevzuatımız ge-reğince 1.4.1963 tarihinden askerli-ğinin hitamına kadar geçecek müd-det zarfında Odamızdaki kaydı ter-kin edilmiştir. İlân olunur.

(Mühendislik—89)

2914 sicil numaralı üyemiz Ah-met Yamaner'in asker olduğu anla-şıldığından 1.5.1963 tarihinden as-kerliğinin hitamına kadar geçecek müddet zarfında Odamızdaki kaydı terkin edilmiştir. İlân olunur.

(Mühendislik—90)

285 sicil numaralı üyemiz Öz-nur Aral'ın ihtisası ve işgal sahası mimarlık olduğundan ve Mimarlar Odasına kaydını yaptıracağını be-yan ettiğinden 1.4.1963 tarihinden itibaren Odamızdaki kaydı terkin edilmiştir. İlân olunur.

(Mühendislik—91)

(*) (5 YILLIK KALKINMA PLÂNI)

(**) Genel giderler dahil, makina do-natımı hariçtir.